

SLIKAR JURIJ ŠUBIC IN NJEGOVE FRESKE V ILIOU MÉLATHRONU

O poslikavi Jurija Šubica (1855-1890) v Schliemannovi palači v Atenah je prvi obsežno pisal že France Mesesnel.¹ Objavil je namreč natančen popis in analizo tistih poslikav v palači, ki jih je lahko videl leta 1935, ko je obiskal Atene. Stene zahodnega vogalnega salona in južnega vogalnega salona v prvem nadstropju so namreč pobelili na način jugendstila takoj po Schliemannovi smrti in so take ostale vse do obsežne restavracije palače leta 1984. In tako je Mesesnel od dva-
indvajsetih opisal le sedem prostorov v palači: dvorano hesperid, ložo (balkon) in jedilnico v prvem nadstropju ter predsobo zahodnega kabineta (kjer ni Jurijevih poslikav), Schliemannov kabinet, ložo (balkon) in sobo na severovzhodu v drugem nadstropju.² Po Mesesnelovi objavi pa so bile poslikave pri nas deležne le malo pozornosti (večinoma so bile v člankih o Juriju Šubicu le omenjene). V Atenah se s Schliemannovo palačo in njeno poslikavo že od 1975 ukvarja in o njej piše Georgios Korrés.³ V tujini pa so bile poslikave objavljene v knjigi Demetresa Filippidesa, ki je palačo in njeno poslikavo primerjal z drugimi grškimi palačami 19. stoletja.⁴ Gre le za nekaj barvnih reprodukcij prvega nadstropja palače; v glavnem so to le fotografije plesne dvorane in jedilnice. Palača, ki ima pritličje in dve nadstropji, je namreč poslikana v celoti. Poslikala pa sta jo, kot omenja že Mesesnel, dva slikarja: nek grški dekorater⁵ (z dekoracijo je opremil tudi celotno pritličje) in naš Jurij Šubic, ki je poslikal sobe obeh zgornjih nadstropij skupaj z balkonom.

Ko se je Heinrich Schliemann (1822-1890) leta 1870 z družino preselil v vilo na Ulici Muz v Atenah, je bilo glavno grško mesto eden izmed središč novega neoklasicističnega občutenja. V njem so dan za dnem rasla nova javna poslopja (Univerza, Akademija, Zippion ...), ki so jih gradili danski, nemški in francoski arhitekti (med njimi tudi Theophil Hansen (1813-1891)), in zasebne vile in hiše, ki so si jih postavljali učenjaki in veljaki vse Evrope (predvsem na območju Plake). V tej splošni gradbeni vnemi je tudi veliki arheolog začel premišljevat o novi hiši, palači, ki bi bila grajena v - za Atene - čisto novem italijanskorenesančnem slogu. Svojo željo je povedal arhitektu in prijatelju Ernstu Zillerju (1837-1923),⁶ ki je v mestu ravno gradil Akademijo:

*“Ker sem vse svoje žive dni stanoval v majhnih hišah, bi rad preostala leta svoje-
ga življenja preživel v veliki stavbi. Rad bi imel veliko prostora in nič drugega. Lah-
ko izbereš katerikoli slog, edina moja zahteva je široko marmorno stopnišče, ki naj
pelje iz pritličja v prvo nadstropje, in kot zaključek na vrhu terasa.”⁷*

S temi Schliemannovimi navodili je 28. 3. 1878 arhitekt Ziller začel risati načrte za Iliou Mélatron,⁸ palačo, ki stoji na št.12 Univerzitetne ulice (Odos Panepistimiou) v Atenah. Njen osnovni tloris ima skoraj kvadratno obliko: 23 x 25 metrov. Fasada z dvema ložama, ki gleda na Univerzitetno ulico, je obrnjena na jugozahod. Palača ima tri etaže: pritličje in dve gornji nadstropji, namesto strehe pa ima teraso z balustrado. S treh strani, od katerih nobena ne gleda na ulico, jo obdaja vrt.

Postavitev “trojanske palače” je Schliemanna stala 439.650 drahem. Gradnja pa je bila zaključena že prihodnje leto (1879) in manjkala je le notranja dekoracija. Zato sta Schliemann in Ziller začela iskati slikarja, ki bi bil pripravljen odlično izpeljati to nalogo. Tudi za poslikavo sta namreč naredila načrt in se pri tem naslonila na Goetheja,⁹ ki je zapisal, da je treba črpati iz bogastva pompejanskih kompozicij. Za njihovo predlogo pa sta določila uporabo treh knjig Wilhelma Zahna¹⁰ (z risbami iz Pompejev) in seveda Schliemannovih izkopavanj ter predvsem najdb v Troji in Mikenah. Slikarja sta začela iskati prek Theophila Hansena, ki je bil že od leta 1868 profesor umetnostne akademije na Dunaju. Medtem ko je gradil stavbe v Atenah, je namreč Hansen pogosto zaposloval dunajske slikarje. Skupaj z dunajskim profesorjem Christianom Griepenkerlom (1839-1916), ki je ravno tedaj na Dunaju slikal veliki Prometejev ciklus za atensko Akademijo (pri čemer mu je pomagal Jurij Šubic), sta ponudila delo v Schliemannovi palači Juriju. Hansen je Šubica že dolgo časa poznal, saj je le-ta zanj in za dunajskega profesorja Georga Niemannna (1841-1912) risal arhitektonske dekoracije.¹¹ Tako je Šubic s priporočilom družbe dunajskih klasicistov dobil delo pri Schliemannu.¹² Slavni arheolog mu je, kot Jurij piše v pismu prijatelju, češkemu slikarju Vojtehu Hynaisu (1854-1925),¹³ plačeval honorar 150 florintov na mesec (grški viri navajajo vsoto honorarja 8.500 drahem).

Ko je Jurij leta 1879 prvič prestopil prag Schliemannove palače, je bila ta že zgrajena do konca in Schliemann se je vanjo že vselil s svojo družino in služinčadjo. Tla palače so prekrivali mozaiki in teraco,¹⁴ stene in stropi pa so bili že okrašeni s citati iz starogrške literature¹⁵ in s skromno dekoracijo, ki je spominjala na poslikave v Pompejih. To dekoracijo naj bi, kot je napisal France Mesesnel, izvršil nek grški dekorater.¹⁶ Šubičeva naloga pa je bila opremiti preostale velike površine sten, prvega in drugega nadstropja palače,¹⁷ s stenskimi slikami, ki bodo čim bolj podobne pompejanskim predlogam. Arhitekt palače Ernst Ziller mu je namreč predložil tri knjige Wilhelma Zahna¹⁸ in Jurij se je vestno lotil poslikav v tehniki al secco - na suh omet.

PRVO NADSTROPJE

Prvo nadstropje Schliemannove palače je razdeljeno na deset prostorov: predprostor, sprejemnico, zahodno vogalno sobo, dvorano hesperid (t. i. plesna dvorana),¹⁹ ložo (balkon), južno vogalno sobo, jugovzhodno sobo, vzhodno vogalno sobo, jedilnico in osrednjo dvorano. Do sedaj so bili analize deležni le trije prostori: dvorana hesperid, loža (balkon) in jedilnica.

Predprostor²⁰ je razdeljen na dva dela: na večji prostor s širokim marmornim stopniščem, ki vodi iz pritličja vse do terase, in na manjši prostor, po katerem se obiskovalec po dveh stopnicah vzpne v osrednjo dvorano. Stene predprostora so bile poslikane že pred Šubičevim prihodom (krilati eroti z girlandami in nad vhodom v osrednjo dvorano izpisan izrek iz Hesiodovega dela "Dela in dnevi"). Verjetno jih je naredil grški slikar.²¹ Osrednjo sliko za strop tega dela predprostora pa je naredil Jurij Šubic, in sicer po stropno-stenski sliki "Aurora", ki jo je italijanski slikar Guido Reni leta 1614 naslikal za Palazzo Pallavicini v Rimu.

Iz predprostora vstopimo v sprejemnico s stenami v pompejansko rdeči barvi, v kateri pa Jurij ni poslikal ničesar.²²

Sprejemnici sledi zahodna vogalna soba, ki so jo uporabljali kot salon. Vrata v sprejemnico so na severovzhodni steni salona, vrata v dvorano hesperid (plesno dvorano) pa na jugovzhodni steni. Jurij se je ob svojem prihodu v palačo najprej lotil ravno poslikav sten tega salona, ki pa ga France Mesesnel²³ v svojem opisu fresk ne omenja. V času njegovega obiska v Atenah so bili namreč strop in stene že preoblikovani v kompozicijo jugendstila, saj so bile po smrti Heinricha Schliemannna stene prebeljene in tako je bila prvotna poslikava zakrita in pozabljena. Šele leta 1985 je restavratorjem pod vodstvom T. Margaritofa uspelo odkriti obris prvotne poslikave sten in stropa.²⁴ Pri obnovi sten pa so si morali strokovnjaki pomagati z risbami v knjigah Wilhelma Zahna,²⁵ z risbami Jurija Šubica in njegovimi ohranjenimi poslikavami na stenah lože v prvem in drugem nadstropju ter na stenah južnega kabineta v drugem nadstropju. Ker so restavratorji našli le obris poslikav, brez barv, so jih kot take tudi ohranili, tako da so danes vse lebdeče človeške figure in ornamenti podani z risbo v rdečkasto oranžni barvi. S tem se tudi ločijo od barvnih originalov na stenah obeh lož in južnega kabineta drugega nadstropja. Vse stene so indigo modre barve²⁶ in so z rumenimi bordurami razdeljene v navpična pravokotna polja.²⁷ V njih so naslikane lebdeče figure. Pod vsakim takim pravokotnim poljem pa so naslikana še manjša vodoravna pravokotna polja, v katerih so delfini, prekrizani tirsovi palici, zmaji in trinožniki.

Desno od vhoda v sprejemnico, na severovzhodni steni je v prvem navpičnem pravokotnem polju naslikana lebdeča ženska figura - alegorija poletja. Enaka figura je v palači naslikana še dvakrat, in sicer na severovzhodni steni lože v drugem nadstropju in levo od skupine treh figur na jugovzhodni steni v južnem kabinetu v drugem nadstropju. V pravokotnem prostoru desno od nje je naslikana lebdeča menada. Podoba poznamo iz hiše Fullonica v Pompejih. V palači pa je enaka figura ponovljena na jugozahodni steni južnega kabineta v drugem nadstropju. Pod obema pravokotnikoma s figurama so v vodoravnih pravokotnikih naslikane iste stvari: delfin, prekrizani palici s pentljo in delfin.

Na severozahodni steni je v desnem pravokotniku (desno od menade) naslikana lebdeča ženska figura - alegorija pomladi. Enaka podoba se nahaja na severozahodni steni lože v drugem nadstropju. Pod alegorijo pomladi je v naslikanem vodoravnem pravokotniku enaka upodobitev kot na obeh vodoravnih pravokotnikih na severovzhodni steni. Desno od alegorije pomladi je v naslednjem pravokotnem polju upodobljena skupina treh lebdečih figur: dve ženski in mladenič s cimbalami.

Slika 1: Personifikacija zraka (Foto: Ana Kocjančič)

ženska figura - personifikacija zraka (sl. 1). Enaka upodobitev je naslikana na severozahodni steni lože v prvem nadstropju. Pod upodobitvijo zraka sta v vodoravnem pravokotniku naslikani prekrížani palici s pentljo. Poleg personifikacije zraka je v pravokotnem okviru desno naslikana tirsova palica, taka kot na jugozahodni steni. Pod njo sta v vodoravnem pravokotniku naslikana trinožnik in prekrížani palici s pentljo. Ta okvir na levi strani preseka kamin.

Iz salona vstopimo v najbolj veličastno dvorano v palači, v dvorano hesperid ali plesno dvorano, ki jo je podrobno opisal že Mesesnel.²⁸ Tu sta zakonca Schliemann skoraj vsak četrtek prirejala plesne prireditve in slovesne sprejeme. Od leta 1934, ko je bil v hiši Areopag (vrhovno državno tožilstvo),²⁹ pa je služila kot sejna dvorana. Stene so na robovih obdane s cveticami srčastih oblik, okrog katerih se vije oblikovana bordura (sfinge, ki so s hrbtom obrnjene druga proti drugi). Gre za posnetek iz pompejskih hiš. Zgornje konce sten v dvorani krasi 10 napisov - citatov iz starogrške literature.

Najbolj veličastna je poslikava, ki krasi strop te dvorane, in ta je seveda delo Jurija Šubica. Strop je po vzorcu rimske "volte dorate" razdeljen v več pravokotnikov, v katerih je večinoma le vitičast ornament.³⁰ Šubic je poslikal štiri frize (dva na krajši in dva na daljši stranici stropa) in štiri kvadrate, v katere so vrisani krogi (v stropnih vogalih).

Podoba se ponovi na jugovzhodni steni južnega kabineta v drugem nadstropju. Pod temi figurami so v vodoravnem pravokotniku naslikani: zmaj, prekrížani palici s pentljo in zmaj.

Na krajši jugozahodni steni salona je v ožjem navpičnem pravokotnem prostoru naslikan tirs. Enaka podoba je naslikana tudi na zadnjem pravokotnem polju jugovzhodne stene tega salona (tik ob vhodu v dvorano hesperid). Malo drugače naslikana tirsova palica pa je upodobljena še na stropih obeh lož. Pod tirsom je v vodoravnem pravokotniku naslikan trinožnik. Desno od tirsra je v pravokotnem okviru naslikana skupina treh lebdečih figur: bakhant, ki je naslikan med dvema bakhantkama. Enaka upodobitev je v palači ponovljena na severozahodni steni južnega kabineta v drugem nadstropju. Pod upodobitvijo so v vodoravnem pravokotniku naslikani enaki predmeti kot v vodoravnih pravokotnikih na severovzhodni steni.

Desno od skupine bakhantov je na jugovzhodni steni upodobljena lebdeča

Ernst Ziller je najprej hotel to površino okrasiti s sliko Galateje,³¹ vendar so to temo potem uporabili na stropu Schliemannovega zahodnega kabineeta v drugem nadstropju. Jurij se je namreč odločil, da bo v frizih raje na prikupen način poročal o delu znanstvenika Heinricha Schliemanna. Ali je bila to resnično le Šubičeva zamisel in koliko je pri njej sodeloval vedno ukazujoči arheolog, ni moč ugotoviti, vsaj ne iz ohranjenih pisnih virov. Vsekakor pa nam vsebina poslikav sama poroča o tem, da bi moral Šubic resnično odlično poznati celotno Schliemannovo življenje.³² Program za strop je gotovo, tako kot za vse druge poslikave, sestavil Schliemann sam, mogoče pa mu je pri tem pomagal Ernst Ziller. Šubic je za strop naredil načrte in študije, ki pa jih je pustil gospe Courbett.³³

Na severozahodnem delu stropa je v zahodnem vogalu kvadrat, v katerega je vrisan krog. V tem je, na modri podlagi, naslikan plavajoči putto,³⁴ ki v obeh rokah drži posodo - trirobní alabastron iz groba A IV v Mikenah³⁵ (sl. 2).

Upodobitvi putta sledi eden izmed obeh krajših frizov, v katerem so naslikane najdbe iz Miken in zasebne zbirke naročnika (sl. 3). Na frizu je v krajino postavljenih pet oseb. Levo je putto, ki riše majhen, zlat vrč za vino iz groba A IV iz Miken. To je mogoče celo podoba Jurija Šubica.³⁶ Na njegovi desni na tleh kleči ženska figura - putto, ki v rokah drži kipec.³⁷ Ženska figura naj bi bila podoba Schliemannove žene Sofije, za katero je bilo značilno, da je imela rjave lase vedno spete v figo. Na stropu naj bi bila Sofija upodobljena še enkrat, in sicer na jugozahodnem frizu, na desni strani poleg reliefa. Pred Sofijo so na tleh na purpurni tkanini postavljeni idol v obliki sove, oljna svetilka in dolga zlata ploščica iz Miken. Tkanina naj bi predstavljala Sofijin veliki, rdeči šal, v katerega je Schliemann zavil zlate predmete, ki sta jih našla v Troji, da bi jih skril pred nezaželenimi opazovalci. Poleg Sofije stoji s hrb-

Slika 2: Lebdéči putto, zahodni vogal stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 3: Severozahodni krajši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 4: Lebdeči putto, severni vogal stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

A).³⁸ Na frizu je poleg figur naslikanih še nekaj sredozemskih rastlin (npr. širokolistna kana za upodobitvijo Schliemanna).

Severozahodnemu frizu sledi upodobitev lebdečega krilatega putta v krogu, ki je včrtan v kvadrat v severnem kotu stropa (sl. 4). Na desnem zapestju ima zlato zapestnico iz groba A IV in na isti roki tudi uhane iz groba A III (oboje iz Miken).

Na severovzhodni, daljši stranici stropa je dolg friz, na katerem so v krajini naslikane tri skupine oseb in najdbe iz Miken (sl. 5 - 10). V prvi skupini, na skrajni levi strani friza, so trije putti (sl. 5). Čisto na levi je ženska figura z zlatimi lasmi, verjetno Andromaha, ki razprostira roke k puttu. Ta stoji poleg nje in v rokah drži tehtnico v obliki ogrlice iz groba A III. Poleg njega na tleh kleči putto, ki v rokah drži bel zvitek, iz katerega stresa zlate predmete (šlo naj bi za najdbe iz groba A III v Mikenah).³⁹ Pred to skupino je na tla postavljen odprt lesen zaboj, v katerem so prav tako zlate najdbe iz Miken: zlati uhani, moški kipec z golobom na glavi (ta je zelo podoben reliefu na drugi strani zlate ploščice iz groba A III, na katerem pa je upodobljena ženska figura), zlat diadem iz groba A IV (ki učinkuje kot saracenski pas), meč, posoda brez ročajev in kita zlatih las iz groba A V (sl. 6). Zaboju sledi najprej upodobljena krajina s skalami in sredozemskimi rastlinami, potem pa druga skupina, tokrat štirih puttov (sl. 7). Prvi putto stoji v jami in se trudi, da bi razbral grški napis, vklesan v nagrobnik. Poleg njega na skali sedi kot putto upodobljen Schliemannov dve leti star sin Agamemnon.⁴⁰ Sledita mu dva pol sedeča putta. Na tleh so naslikani bronasta dvojna sekira iz zakladne najdbe v Klitemnestrinem dromosu, podolgovati zlati trak, meč brez držaja (morebiti iz groba A IV) in zlata zapestnica za nadlaket (tudi iz groba A IV) (sl. 8). Tej skupini puttov spet sledi naslikana pokrajina z rastlinjem in deli prevrnjenega stebra (sl. 9). Temu pa sledi še zadnja skupina treh puttov. Prvi putto sedi na drugem kamnitem valju stebra, ki leži na tleh. V levici drži zlato posmrtno masko, ki naj bi bila znamenita Agamemnonova zlata maska. Na tleh poleg kamnitega kvadra na pol leži drugi putto. Tudi ta v levici drži zlato ma-

tom proti nam obrnjeni putto, ki gleda Sofijo, in Korrés predvideva, da bi bila v tej figuri lahko upodobljena Schliemannova hči Andromaha. Na kamniti mizi, ki stoji pred domnevno Andromaho, je tudi črnilnik s peresi, najdba iz groba A IV iz Miken. Ob mizi na tleh sedi putto, ki z desnico drži okrogle naočnike, z levico pa pergament in študira. S to podobo se je Šubic poslal iz samega arheologa Heinricha Schliemanna. Poleg njega leži na tleh velikanska knjiga, ki je skoraj večja od upodobljenega vélikega arheologa. Za njo pa na tleh leži putto, verjetno Schliemannov sin Agamemnon. V rokah drži in preučuje lekitos s črnimi figurami, ki predstavljajo skupino vojakov. Gre za posnetek znamenitega Vojaškega kraterja iz začetka 5. tisočletja pr. n. št. iz Miken (južno od grobišča

Slika 5: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 6: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 7: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 8: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 9: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 10: Severovzhodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 11: Lebdeči putto, vzhodni vogal stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 12: Jugovzhodni krajši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 13: Lebdeči putto, južni vogal stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 14: Jugozahodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 15: Jugozahodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 16: Jugozahodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

sko. Izvirala naj bi iz groba A V. Zadnji putto pa stoji na tleh in je obrnjen proti prejšnjima. Edini na frizu je odet v draperijo (v vihrajoči trak roza barve). Trije putti so naslikani sredi pogovora. Za njimi pa so upodobljene sredozemske rastline (ricinus, platane, agave, palme in zvončnice) (sl. 10).

Dolgemu frizu sledi na sečišču severovzhodnega in jugovzhodnega dela stropa spet kvadrat z vrisanim krogom, v katerem je na modri podlagi upodobljen plavajoči krilati putto s pergamentnim zvitkom v desnici in nekim dokumentom v levici (sl. 11).

Na jugovzhodni steni sledi kratek friz, na katerem pet puttov preučuje zemljevide v usnjenih originalnih izdajah Homerja in Pausanija⁴¹ (sl. 12). Na sredi friza je upodobljen krilati putto, ki stoji in se z rokama naslanja na svoja bedra. Putti so upodobljeni v krajini. Za njimi pa so naslikane sredozemske rastline (kaktus, palma, agava). Upodobljen pa je tudi kuščar, ki leži v desnem kotu na knjigi.

Frizu sledi kvadrat z vrisanim krogom, v katerem na modri podlagi lebdi krilati putto (sl. 13). Putto z obema rokama drži ženski marmorni kipec.

Jugozahodni, daljši friz je posvečen Schliemannovim izkopavanjem v Troji (sl. 14 - 18). Na njem so upodobljene tri skupine puttov. Figure so postavljene v krajino, tako kot naj bi bila tista v Troji. Prvo skupino, na levi strani reliefa, sestavlja pet puttov (sl. 14). Leva dva izkopavata. Tretji je naslonjen na kramp, s hrbtom obrnjen proti gledalcu

Slika 17: Jugozahodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 18: Jugozahodni daljši friz stropa dvorane hesperid, prvo nadstropje (Foto: Ana Kocjančič)

in z glavo proti četrtemu puttu. Ta pa nosi izkopan doprski kip, ki naj bi predstavljal Homerja.⁴² Poleg njega v jami stoji ženska figura z zlatimi lasmi in s kazalcem desne roke kaže na doprski kip (sl. 15). Predstavljala naj bi Minno Meincke, Schliemannovo prvo ljubezen,⁴³ s katero je mladi Schliemann sanjal o najdbah in izkopavanjih v Troji.⁴⁴ Sledi ji naslikana krajina, tej pa skupina treh puttov (sl. 16). Prvi z desno nogo kleči na tleh. Desno od njega stojita dva putta, ki s tal dvigujeta veliko glineno amforo. Za skupino na tleh stoji ostanek baze nekega stebra, ki mu sledi že nova, zadnja skupina treh puttov. Prva dva iz te skupine porivata iz jame lesen voz - samokolnico, z najdbami pod zelenim pregrinjalom, o čemer priča lekitos (sl. 17). Desno od njiu je naslikana purpurna draperija, ki delno prekri-va skalo (sl. 18). Pod skalo leži pes, in sicer Schliemannov bernardinec. Za skalo pa sedi gola ženska figura,

ki opazuje dogajanje pred seboj. Rjave lase ima spet spete v figo. To je seveda upodobitev Sofije Schliemann. Zadnja ljubezen Heinricha Schliemann, s katero je odkril Trojo, je torej na tem frizu naslikana tudi kot kontrast tisti prvi Schliemannovi veliki ljubezni, Minni, s katero sta vso mladost sanjala o odkritju Priamovega mesta.

Celotna poslikava dvorane hesperid učinkuje zelo slovesno. Jurij Šubic je na frizih uporabil tople, žive, čiste, svetleče barve, ki le dopolnjujejo razgibanost golih figur. Nekoliko pusto deluje le krajina na frizih v ozadju in je pravo nasprotje barvni paleti in razgibanosti figur. Na frizih je krajina le nakazana. Gre seveda za upodobitev pokrajine v Mikenah in Troji, kjer je Schliemann izkopaval. Na frizih pa gre tudi za do sedaj prezrt, vendar zelo pomemben Šubičev študij akta. Gole putte je namreč naslikal v vseh možnih variantah zasuka njihovega telesa in s to razgibanostjo figuram dodal tudi živost. Glede na vse osebe iz Schliemannovega življenja, ki jih je na teh frizih upodobil, lahko mirno zatrdimo, da se je poslikav lotil s kančkom humorja. Schliemannovo družino je prikazal na duhovit, a vendar tako simpatičen način, da je bil na poslikavo ponosen celo Schliemann sam, ki jo je z veseljem kazal svojim obiskovalcem.

Iz dvorane hesperid je vhod v ložo v prvem nadstropju, ki je bila, kot nam poroča arhitekt Ziller:

“Odperta dvorana (je bila) pri plesnih prireditvah uporabljena kot oder za glasbenike, pri čemer so bile odprtine med stebri zastrte z zavesami. Na ta način glasbeniki niso motili plesnih parov. Ker sta bila oba prostora (namreč loža in dvorana hesperid) ločena s spuščanimi zavesami, se je glasbenike sicer dobro slišalo, vendar se jih kljub temu ni videlo.”⁴⁵

Za skromnimi dekoracijami na stopniščih in stropih je Jurij začel slikati muze na stropih obeh lož.⁴⁶ Štirje vitki jonski stebri nosijo pet arkadnih lokov. Med stebri je spodaj loža zaprta z litoželezno ograjo. Stena lože je razdeljena s štirimi pilastri, ki skupaj s stebri pod arkadami nosijo njen obok. Ta je razdeljen na štiri velike elipsaste prostore, v katere je Jurij naslikal štiri muze, in na dva manjša elipsasta prostora (eden je na levi, drugi na desni strani lože), v katerih je naslikana tirsova palica. Okrog teh poslikav pa so z isto rjavkasto barvo naslikane vitice, metulji, majhne sfinge in majhne ženske glave. Drugačen način slikanja potrjuje dejstvo, da te dekoracije ni izvršil Šubic. Verjetno jo je naredil nek grški dekorater. Na oboku je najprej v elipsastem prostoru naslikana tirsova palica. V večjih elipsastih prostorih pa sledijo naslikane štiri od devetih muz, zaščitnic umetnosti in znanosti:⁴⁷ Uranija, Terpsihora (sl. 19), Erato in

*Slika 19: Terpsihora (muza)
(Foto: Ana Kocjančič)*

Polihimnija. Za Polihimnijo je v manjšem elipsastem prostoru na oboku spet naslikana tirsova palica.

Podatka, da podobne muze kot tu na oboku najdemo še v koncertni dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani (leta 1890 jih je naredila dunajska delavnica J. Winter & W. Richter, in sicer gre za štiri glasbene muze) in v stavbi Musikvereina na Dunaju (leta 1869 jih je naslikal Jurijev profesor August Eisenmenger (1830-1907), in sicer gre za Apolona in 9 muz), pa nisem zasledila v nobeni izmed razprav o poslikavah Jurija Šubica.⁴⁸

V okviru na štirih stenah lože je Šubic naslikal štiri ženske figure kot personifikacije štirih elementov. Upodobil jih je po predlogah iz pompejanskega slikarstva. Tu je bil Jurij svoboden le pri izboru barv, ki jih na predlogah ni bilo. Naslikal je personifikacije: zraka (severozahodna stena),⁴⁹ ognja (leva stran severovzhodne stene), vode (desna stran severovzhodne stene) in zemlje (jugovzhodna stena).

Iz dvorane hesperid je vhod tudi v najpomembnejši sprejemni prostor v vsej palači in hkrati tudi v enega izmed najpomembnejših literarnih salonov na prelomu iz 19. v 20. stoletje. Tudi ta salon, kakor tistega v zahodni vogalni sobi, je Sofija po smrti svojega moža preuredila v jugendstil. Takrat so prepleskali originalne pompejansko rdeče stene, ki so jih razdelili z okrasnimi

Slika 20: Moška figura s sulico (Foto: Ana Kocjančič)

letvami. Štukatura in reliefni medaljon na stropu pa sta bila pozlačena.⁵⁰ Restavradorji so v osemdesetih letih dvajsetega stoletja izpod secesijskega ometa izluščili prvotno poslikavo. Stene salona so tako danes pompejansko rdeče barve. Z bordurami so razdeljene v pravokotne okvire. S figurami pa sta okrašeni le dve steni, severozahodna in jugovzhodna. Na obeh stenah sta naslikani enaki, na ploščatem podstavku stoječi, goli moški figuri, ki v desnici držita sulico, odeti v zelenkasto draperijo (sl. 20). Obe figuri sta seveda narejeni po predlogah iz pompejanskega slikarstva. Moška figura na severozahodni steni je zelo slabo ohranjena. Dokončno jo je prizadel atenski potres 7. 9. 1999. Bolje ohranjena pa je figura na jugozahodni steni.

Salonu sledi jugovzhodna soba.⁵¹ Po Zillerjevih prvotnih načrtih sta bili tu označeni dve sobi, ki jih je Schliemann predvidel kot sobi za goste. Vendar pa predelna stena ni bila nikoli postavljena in prostor ni nikoli služil prvotnemu namenu. Postal je le prehodni prostor med dvorano hesperid in osrednjo dvorano palače. Strop je okrašen z naslikanimi girlandami s sadeži. Vse stene sobe so pobarvane v svetlomodri, indigo barvi⁵² in so z modrimi bordurami razdeljene v pravokotne okvire. Dva izmed teh okvirov sta na sredini okrašena s figuralno poslikavo. Ob jugovzhodno steno je dala Sofija Schliemann leta 1923 zgraditi prizidek. Tedaj je namreč hotela Iliou Mélathron prodati atenski katoliški skupnosti. Te prezidave so uničile tudi eno izmed treh poslikav, in sicer Zeusa na prestolu, ki je bil narejen po predlogi iz Case

del Naviglio v Pompejih. Po predlogah iz te hiše v Pompejih sta bili narejeni tudi ohranjeni dve poslikavi. Na isti, jugovzhodni steni se je v pravokotniku ohranila upodobitev prestolujoče Demetre s košaro, polno sadežev (sl. 21), na nasprotni, severozahodni steni pa upodobitev prestolujočega Dioniza z levinjo ob strani.⁵³

Iz salona pridemo v vzhodno vogalno sobo, kjer pa Šubic ni naslikal ničesar.⁵⁴

Naslednja soba s poslikavami Jurija Šubica je jedilnica,⁵⁵ ki ima zelo zanimiv tloris. Osnovni pravokotnik je na severozahodni strani namreč zaključen z apsidno. V tem prostoru je obedovala družina Schliemann. Velikokrat so se jim pri mizi pridružili prijatelji. Med jedjo je vedno nekdo izmed Schliemannovega osebja na glas bral Homerjeve verze. In tudi družina se je za mizo vedno pogovarjala v starogrškem jeziku. Prostor je z velikimi dvokrilnimi vrati povezan z osrednjo dvorano, manjša vrata pa vodijo na manjše, marmorno stopnišče, ki vodi v pritličje v kuhinjo in ga je uporabljalo Schliemannovo osebje. Z vrati na severovzhodni steni pa je bila jedilnica povezana tudi z vratom. Na jugovzhodni steni se nahaja tudi majhno dvigalo, ki so ga ročno vlekli iz kuhinje navzgor v jedilnico in nazaj. Tla so mozaična. Na jugozahodni steni so nad kaminom v naslikani arhitekturi izpisani verzi iz Odiseje. Na sredini jugovzhodne stene je napisan Hesiodov verz iz "Del in dnevo". Stene jedilnice so temno zelene. Šubic je tu poslikal steno in strop apsido. Stena apsido je razdeljena na pet modrih pravokotnikov, od katerih se v prvem, tretjem in petem ponovi natanko enak figuralni motiv. V vseh treh je naslikana na pol gola krilata ženska figura.⁵⁶ V drugem in četrtem pravokotniku, ki ga obdaja cvetlična bordura, sta naslikani lebdéči okronani ženski figuri, in sicer po vzoru iz Case del Meleagro v Pompejih.⁵⁷ Pod temi figurami je naslikano petdelno tihožitje s sadjem. Strop apsido je na zunaj obdan s spletom, ki ga spremlja trak s svastikami in kvadrati. Velika površina polkroga je pokrita z devetimi enakimi polji v obliki trapeza. Vsako polje je na sredini okrašeno z oljno vejo, s katere na vsaki strani visi ali sadje ali pa mrtve živali. V posamičnem trapezu si od leve proti desni v simetriji sledijo po parih: dve ribi, dve okrasni kiti s sadjem, dve ptici, dva svežnja različne zelenjave, dva jastoga, dva svežnja različne zelenjave, dve ptici, dve okrasni kiti s sadjem in dve ribi. Da je Šubic lahko naslikal te živali na strop, so mu iz kuhinje ves dan nosili originalne modele. In tako je jastoga naslikal v njegovi naravni rjavozeleni barvi. Nastala je anekdota, ki jo je po pripovedovanju Andromahe Schliemann zapisal France Mesesnel: "Šubic je namreč čez dan dobival vse te modele iz kuhinje in se je potem pri večerji nemalo začudil, ko je prvič zagledal škrlatnordečo barvo kuhanega jastoga, ki bi se bila seveda njegovi sliki mnogo bolje podala." ⁵⁸ V osrednjem oboku apsido pa je naslikan zlat metulj, ki ga najdemo tudi v dekoraciji na stropu obeh

*Slika 21: Demetra na prestolu
(Foto: Ana Kocjančič)*

lož in na mozaičnih tleh skoraj vsake dvorane v hiši. Posnet je po metulju na zlati ploščici, ki jo je Schliemann našel v grobu A III v Mikenah.

Jurij je slikal tudi na pravokotnem stropu v jedilnici. In sicer sta njegovi dve identični,⁵⁹ le zrcalno obrnjeni tihožitji, ki sta naslikani v pravokotnika na severozahodni in jugovzhodni strani velike rozete, ki krasi sredino stropa. Sestavljeni sta iz raznih vazic, roga izobilja in drugih predmetov, ki so razstavljeni na stopnicah. Tudi ti dve tihožitji spominjata na tihožitja iz pompejanskega slikarstva. Na levi in desni strani obeh tihožitij je naslikan identičen dekorativni figuralni motiv. Na spodnjem listnatem zavihku stilizirane zlate rastline sedi gola ženska figura. V levici drži grozdje, z desnico pa ponuja en sam grozd majhnemu erotu, ki na pol leži na tleh. Nad njo pa je na listnato vejo priletela siva ptica.

Vzporedna jedilnici je osrednja dvorana.⁶⁰ Tloris tega prostora je enak tlorisu jedilnice, le da je tu apsida obrnjena proti jugovzhodu. Strop celotne dvorane je poslikan z dekorativnimi elementi (sfinge, krilate ženske figure, girlande, metulji). Glede na podobnost z dekoracijo v drugih dvoranah, za katero menijo, da je bila poslikana že pred Šubičevim prihodom, lahko tudi za to sklepamo, da je ni naredil naš slikar.

DRUGO NADSTROPJE

V drugo nadstropje pridemo iz preddeverja prvega nadstropja po veličastnem marmornem stopnišču. Razdeljeno je na dvanajst prostorov: predprostor, predsoba zahodnega kabineta, zahodni kabinet, Schliemannova knjižnica, loža (balkon), južni kabinet, vazna soba, osrednja dvorana in preostali spalni prostori družine Schliemann.⁶¹ Polovica tega nadstropja je bila namenjena Schliemannovim delovnim prostorom. Od dvanajstih prostorov omenja Mesesnel⁶² le štiri: predsobo zahodnega kabineta (ki je ni poslikal Šubic), zahodni kabinet, ložo (balkon) in južni kabinet.

Predprostor⁶³ je pravzaprav še sestavni del marmornega stopnišča, ki se nadaljuje do vhoda na teraso na severovzhodni strani. Na stenah so v pravokotnih prostorih naslikani palice in venci, v katerih so napisani izreki iz starogrške literature.⁶⁴ Na stropu je na sredini rdečega pravokotnika na beli podlagi naslikana lebdeča ženska figura. Gre za menado, ki je naslikana po predlogi iz Case dei Dioscuri v Pompejih.

Predsobi zahodnega kabineta bi lahko nadeli tudi ime soba Schliemannovih izkopavanj. Na zgornjem delu sten so namreč v osmih pravokotnikih naslikana mesta Schliemannovih izkopavanj (upodobitve mostu v Mikenah, kraj Charbati - danes je to vas Mikene, grobišča A v Mikenah, grad Tiryns). Te slike so bile narejene pred prihodom Jurija Šubica, kar se lepo vidi tudi po tem, kako je slikar upodobil krajino.⁶⁵ Stene sobe so bile prvotno oker barve. Stropni okras pa je replika stropa v vili Arriosa Diomedesa v Pompejih.

Zahodni kabinet je Schliemann uporabljal kot pisarno. O njej je pisal že France Mesesnel.⁶⁶ Gre pa za letni kabinet. Na spodnjih delih sten so ženske maske v rombih, ki so med seboj povezani z girlandami. Jurij Šubic je naredil slike na stene in poslikal strop kabineta. Stene so razdeljene na pravokotnike, v katere je Jurij, malo

nad višino človekove glave, na svetlomodro podlago naslikal mitološke teme po pompejskih predlogah. V tej višini jih je namreč naslikal zato, ker je bilo pod njimi v kabinetu postavljeno pisarniško pohištvo. Na severovzhodni steni, desno od vhoda v predprostor tega kabineta, je v pravokotniku slika, ki prikazuje poroko Zeusa in Here na gori Idi v Mali Aziji.⁶⁷ Slika je posneta po predlogi iz hiše Tragičnega pesnika v Pompejih.⁶⁸ Severozahodna stena je razdeljena na tri pravokotnike, v katerih so tri slike. Na prvi, ki je na desni strani stene, je upodobljena Nike (?).⁶⁹ Podoba je povzeta po predlogi iz hiše Dioskurov v Pompejih. Na levi strani severozahodne stene je proti desni najprej stenska slika, ki prikazuje ranjenega Eneja⁷⁰ (sl.

Slika 22: Ranjeni Enej (Foto: Ana Kocjančič)

22). Podoba je posneta po stenski sliki v hiši Sirico v Pompejih. Levo od te upodobitve sta upodobljena Artemida in Akteon. Narejena pa je bila po predlogi stenske slike iz hiše Sallusta v Pompejih (Domus A. Cossi Libani). Na jugozahodni steni je v pravokotniku upodobljen Orfej,⁷¹ ki sedi na skali in igra na liro. Obdan je s čredo živali. Slika je posneta po predlogi iz hiše Orfeja (Domus Vesoni Primi) v Pompejih. Na jugovzhodni steni pa je nad kaminom v naslikani arhitekturi na modri podlagi upodobljena lebdéča ženska krilata figura. Odeta je v peplos v beli in roza barvi. V desnici drži sulico, v levici pa ščit.⁷²

Strop kabineta je s širokim trakom, v katerem se menjavajo kvadratna polja s posodami in polja z girlandami, oblikovan v pravokotnik. Na kvadratnih poljih je naslikanih deset posod in dve vretni, vse pa je Schliemann izkopal v Troji. Vzporedno s tem teče še en širok trak rdeče barve z naslikanimi zmaji. Na severovzhodnem in jugozahodnem delu stropa ga na sredini prekineta pravokotnika, v katerih sta po dva krilata putta. Sredino stropa krasi podoba Galateje v tondu. Tema je povzeta po predlogi iz Case dei Capitelli Colorati (Casa di Arianna) v Pompejih. O nastanku te podobe, o dogajanju v tem kabinetu in o odnosih med Schliemannom in njegovi mi podrejenimi pa bolj obsežno in natančno govori kratka satira Augusta Mommse- na (1821-1931) z naslovom "Kleines Trauerspiel in Athen".⁷³

Kabinetu sledi Schliemannova knjižnica, ki je sicer najpomembnejši prostor tega nadstropja, vendar pa je stropna poslikava le dekorativna in je ni izvršil Jurij. Stene knjižnice so opremljene s citati iz starogrške literature.

Del knjižnice je tudi loža, ki jo je Schliemann uporabljal za gibanje na zraku med delovnimi odmori. Razporejena je natanko tako kot loža v prvem nadstropju. Na stropu, ki je razdeljen na elipsasta polja, sta na obeh straneh najprej v ožjih poljih upodobljena tirsra, med njima pa so v širših poljih naslikane še preostale štiri muze, ki lebdijo na modri podlagi.⁷⁴ Od leve proti desni si sledijo:⁷⁵ Talija, Klio, Evterpa in Melpomena (sl. 23). Na stenah lože so v pravokotnikih na modri podlagi tokrat naslikane alegorije štirih letnih časov, seveda po pompejskih predlogah. Od leve

Slika 23: Melpomena (muza) (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 24: Zima (Foto: Ana Kocjančič)

Slika 25: Študija ženskega akta (Foto: Zorka Šubic)

Slika 26: Naslikana arhitektura, ki obdaja personifikacijo pomladi (Foto: Ana Kocjančič)

proti desni si sledijo: pomlad⁷⁶ (severozahodna stena), poletje⁷⁷ (leva stran severovzhodne stene), jesen (desna stran severovzhodne stene) in zima (jugovzhodna stena) (sl. 24).

K poslikavi lože nedvomno sodi tudi študija, ki je v Ljubljani v zasebni lasti in je bila evidentirana v katalogu ljubljanske Narodne galerije ob razstavi bratov Šubicev leta 1937⁷⁸ (sl. 25). V katalogu je študija na strani 43 označena kot študija za okras v Schliemannovi palači v Atenah. Ni pa napisano, za kateri okras v palači. Po natančnem pregledu vseh poslikav palače sem ugotovila, da gre za študijo ženske figure, ki je naslikana na vrhu naslikane arhitekture, ki obdaja personifikacijo pomladi na severozahodni steni lože v drugem nadstropju (sl. 26). Na študiji je s svinčnikom narisana ženska figura, ob katerem sta na desni še dve študiji peplosa. Atenska figura v spuščeni desnici drži prosojen trak, ki potem teče za njenim hrbtom, drugi konec pa drži v visoko nad glavo dvignjeni levici. Ta freska pa se od študije razlikuje le po višini dviga leve roke in po tem, da je ženska figura na steni lože oblečena v peplos.

Knjižnici sledi južni kabinet,⁷⁹ ki je bil Schliemannov zimski študijski prostor, saj je bilo takrat v njem največ svetlobe. Stene kabineta so okrašene enako kot v zahodni vogalni sobi v prvem nadstropju. Vse stene so v svetlomodri, indigo barvi,⁸⁰ upodobitve na njih pa so povzete po pompejanskih stenskih slikah.⁸¹ Na severozahodni steni je čisto na levi upodobitev treh lebdječih figur: bakhant med dvema bakhantkama. Enaka upodobitev je naslikana v pravokotniku desno od tirsia na jugozahodni steni zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju. Desno od te upodobitve je naslikana moška lebdéča figura, ki v rokah drži rog izobilja. Upodobitev je posneta po predlogi iz Case del Naviglio v Pompejih. Na severovzhodni steni je slika lebdéče krilate ženske figure z amforo in skodelo v rokah. Posneta je po predlogi iz hiše Fullonica v Pompejih. Desno od nje je naslikana skupina dveh ženskih lebdječih figur, od katerih prva drži v rokah venec, druga pa košaro s sadjem. Na jugovzhodni

steni je na levi upodobljena lebdeča skupina treh figur: dve ženski in mladenič s cimbalami. Enaka upodobitev se v palači nahaja desno od alegorije pomladi na severozahodni steni zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju. Levo od nje je naslikana lebdeča ženska figura - alegorija poletja. Enako upodobitev najdemo v palači na levi strani severovzhodne stene lože v drugem nadstropju in na prvem pravokotnem polju severovzhodne stene zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju. Na jugozahodni steni je naslikana lebdeča menada, ki jo najdemo v palači upodobljeno tudi desno od alegorije poletja na severovzhodni steni zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju. Gre pa za posnetek po predlogi iz hiše Fullonica v Pompejih. Desno od nje je na steni naslikana še krilata ženska figura z liro. Posneta je po predlogi iz Case del Naviglio v Pompejih.

Jurij Šubic je dela v Schliemannovi palači končal 13. oktobra 1880, ko je arheolog Heinrich Schliemann odpotoval in so bila dela zaradi njegovega odhoda prekinjena. In ko se je Schliemann 6. novembra vrnil, je slikarju povedal, da ga v palači ne potrebuje več. Jurij Šubic se je tedaj posvetil slikanju dekoracij v hiši arhitekta Zillerja, ki jih je zaključil 21. oktobra 1880 in za tem dokončal tudi slikanje portretov družine Ziller. Nato pa je ostal brez dela. Iz stiske ga je rešil prijatelj, češki slikar Vojteh Hynais, ki ga je s pismom povabil v Pariz. Potreboval je namreč Jurijevo pomoč pri slikanju gledališke zavesa za Narodno gledališče v Pragi. Jurij se je hitro odzval Hynaisovemu povabilu in se že 2. decembra 1880 z ladjo prek Neaplja odpeljal v Marseilles in od tam z vlakom odpotoval naravnost v Pariz.

Skoraj dva meseca kasneje, 30. januarja 1881, pa so se vse Atene pripravljale na slovesno otvoritev Iliou Mélathrona, Schliemannove palače, ki je tako po zunanji kot tudi po notranji lepoti prekašala vse dotedanje zgradbe v mestu. Kraljevska palača jo je namreč prekašala le po velikosti. In časopisi so o dogodku poročali:

“Zelo veselo in z največjo ljubeznivostjo sta gospod in gospa Schliemann sprejela na otvoritveni ples mnogo izbranih ljudi v Iliou Mélathron, ki je zbujala ugodje zaradi svoje prostorske harmonije in svoje pristrčne dekoracije. Lesketajoča luč je vabila k prvemu plesu: zares svečan pogled. Povabljeni so prišli iz vseh družin visoke družbe. Tu so bili ministrski predsednik, mornariški minister, ... poslanik Nemčije. Povabljeni so imeli tudi priložnost, da so si ogledali Schliemannov muzej.”⁸²

O zgrajeni Schliemannovi palači pa je leta 1881 poročal tudi naš časopis Ljubljanski Zvon. In sicer je bila novica povzeta po dunajskem “N. Fr. Presse”. V njej je veliko netočnih podatkov, je pa zanimiva kot novica v stilu “dober glas seže v deveto vas”:

“Dr. Schliemann si je v Atenah zgradil palačo, oblikovano v antičnem stilu. Prostorji prav te so okrašeni v pompejanskem stilu. V enem izmed salonov so portreti sedanjih in umrlih vladarskih parov, ki so upodobljeni kot stenske slikarije. Jedilna in plesna dvorana sta tudi okrašeni v pompejanskem stilu, vendar z mešanjem renesančnih motivov in stene so okrašene s citati iz Homerja. Strop plesne dvorane kaže alegorično upodobitev arheologije. Poslikava je sijajno delo nekega mladega Avstrijca, gospoda Jurija Šubica, učenca profesorja Griepenkerla.”⁸³

Iliou Mélathron po pravici lahko uvrstimo med najlepše palače, ki so nastale v Evropi v času historicizma. In če sodimo po fotografijah notranjosti grških hiš in palač, ki so objavljene v knjigi Demetresa Filippidesa,⁸⁴ se je po kakovosti z njimi sploh ne da primerjati. Šubičeva poslikava Schliemannove palače namreč prekaša vse, kar je na grških tleh nastalo v 19. stoletju.

In ravno tako prekaša vse tisto, kar je v času poznega 19. stoletja nastalo na Slovenskem, predvsem v Ljubljani, kjer so v tem času množično gradili javna poslopja (Deželni dvorec - Univerza, Narodni muzej, Narodna galerija, Opera, Slovenska filharmonija). Ob tem pa je treba povedati, da je za profano stensko slikarstvo na žalost preprosto zmanjkalo denarja. In ker naročnikov ni bilo, je v Ljubljani ostala kot izreden primer historicizma dekoracija in poslikava stropa v avli ter na stopnišču Narodnega muzeja, ki sta jo izvršila brata Janez in Jurij Šubic.

Šubičeva poslikava Iliou Mélathrona po svojem blišču, kvaliteti, tematiki in veličini izstopa tudi iz okvira vseh njegovih znanih in ohranjenih poslikav hiš in palač. V celotnem Šubičevem opusu pa bi ji po pomembnosti lahko iskali vzporednico v sliki "Pred lovom", ilustracijah za Stritarjevo "Rajo" in v stropni poslikavi cerkve sv. Jakoba v Ljubljani.

Seveda je pri kakršnikoli opredelitvi poslikave Schliemannove palače treba upoštevati dejstvo, da je šlo pri tem delu za Schliemannovo naročilo, ki je potekalo po Schliemannovem programu, s Schliemannovim izborom motivov iz pompejanskih poslikav in Schliemannovo vsakodnevno trmo, in da je Jurij Šubic pri štiriindvajsetih letih po kopijah ustvaril resnično sijajno delo. Schliemann je namreč želel, da bi se poslikave v palači po tematiki in slogu čim bolj približale antičnemu grškemu slikarstvu. Zato si je za predloge izbral pompejanske poslikave, ki so bile v risbi objavljene v treh knjigah Wilhelma Zahna.⁸⁵ Te predloge je Jurij potem uporabil na stenah, npr. zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju, stenah apside v jedilnici, stenah lož (balkonov) v obeh nadstropjih, južnem kabinetu drugega nadstropja. Tisto, česar starejša literatura ne navaja, pa je, da so upodobitve povzete po poslikavah Case del Naviglio, hiše Fullonice in Case del Meleagro v Pompejih in da lahko figuri s stene ene sobane poiščemo identično figuro na steni druge sobane. Poleg predlog iz pompejanskega slikarstva je bila na stropni sliki predprostora prvega nadstropja kot predloga uporabljena tudi znamenita upodobitev "Aurore" italijanskega slikarja Guida Renija (1614, Palazzo Pallavicini, Rim). Za poslikavo obeh lož (balkonov) je bil napisan skupni program. Na stropih je upodobljenih osem muz, ki bi jim našli paralele v stropni poslikavi Musikvereina na Dunaju in na štirih slikah v dvorani Slovenske filharmonije.⁸⁶ Na stenah lože prvega nadstropja so personifikacije štirih elementov, na stenah lože drugega nadstropja pa personifikacije štirih letnih časov. Za žensko figuro na vrhu naslikane arhitekture, ki obdaja personifikacijo pomladi v loži drugega nadstropja, pa je ohranjena študija ženskega akta in peplosa.⁸⁷

Izmed celotne poslikave v Iliou Mélathronu je bila večje razprave v dosedANJI literaturi deležna le dvorana hesperid.⁸⁸ Nastala je sicer po Schliemannovem programu, vendar pa se ni naslonila na pompejanske predloge. Literatura sicer navaja, da gre na frizih za upodobitve Schliemannovih izkopavanj v Troji in Mikenah, in dolo-

či celo figuri Schliemann in sina Agamemnona, drugo pa opredeljuje kot putte, ki se igrajo s Schliemannovimi najdbami.⁸⁹ Nove raziskave so pokazale, da lahko v frizih poiščemo tudi upodobitev Sofije Schliemann (severozahodni friz in jugozahodni friz), Schliemannove hčerke Andromahe (severovzhodni friz) in Schliemannove prve ljubezni Minne Meincke⁹⁰ (jugozahodni friz). Hkrati pa lahko v naslikanih predmetih, ki so na frizih upodobljeni, poiščemo tiste najdbe, ki jih je Schliemann izkopal v Mikenah (iz grobov A III, A IV in A V) in v Troji.

¹ France Mesesnel, Jurij Šubic v Atenah, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, Ljubljana 1935 /dalje France Mesesnel, *ZUZ* 1935/, str.14-33; v knjigi France Mesesnel, *Janez in Jurij Šubic*, Založba Ivan Grohar, Ljubljana 1939 /dalje France Mesesnel, *Janez in Jurij Šubic* 1939/; in v knjigi France Mesesnel (Janez Mesesnel), *Janez in Jurij Šubic*, Partizanska knjiga, Ljubljana 1977. Tudi Marijan Tavčar je za svoje predavanje "Slovenski slikar 19. stoletja v Atenah", ki ga je imel v Atenah 4. marca 1977, uporabil navedene vire. Glej Marijan Tavčar, *Predavanje o Juriju Šubicu v Atenah*, *Loški razgledi* 27, Škofja Loka 1980, str. 322-323.

² France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 14-33.

³ Georgios S. Korrés, *Das Iliou Méléthron und seine Rettung*, Platon, Atene 1988 /dalje Georgios S. Korrés, Atene 1988/, str. 95-113; Isti, *Der Beitrag von Heinrich Schliemann zur Kenntnis der Griechischen Historischen Vergangenheit*, Erstes Symposium, Institute for Balkan Studies, Thessaloniki 1986 /dalje Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986/, str. 153-225; Isti, Heinrich Schliemann's Iliou Melathron, *Das Altertum, Akademie*, Berlin 1988, str. 164-173.

⁴ Demetres Filippides, *Diakosmetikes Tehnes*, Melissa, Atene 1998 /dalje Demetres Filippides, Atene 1998/.

⁵ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 18: "Slikarska dekoracija, ki jo je po stropih in stenah stopnišča in po mostovžih z limnatimi barvami izvršil nek grški dekorater ..."

⁶ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 17: "Schliemann si je Zillerja verjetno izbral po Hansenovem priporočilu."

⁷ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 154: "Da ich zeitlebens in kleinen Häusern wohnte, möchte ich die restlichen Jahre meines Daseins in einem großen Bau verbringen. Ich möchte Weiträumigkeit und nichts mehr. Du kannst jeglichen Stil auswählen, meine einzige Forderung ist eine breite Marmortreppe, die vom Erdgeschoß zum ersten Stock führen soll und als oberer Abschluß eine Terrasse."

⁸ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 153: Načrti se danes nahajajo v arhivu Ernsta Zillerja v Mestni pinakoteki v Atenah.

⁹ Oba, Schliemann in Ziller, sta namreč brala Goethejevo avtobiografsko delo z naslovom "Italienische Reise", kjer v odlomku opisuje tudi Pompeje, ki jih je obiskal 11. 3. 1787.

¹⁰ Gre za tri knjige Wilhelma Zahna: "Die schönsten Ornamente und merkwürdigsten Gemälde aus Pompeji, Herculaneum und Stabiae, Folge 1-3, Berlin 1829-1852", "Neu entdeckte Wandgemälde in Pompeji, München 1828" in "Ornamente aller klassischen Kunst - Epochen, Berlin 1870".

¹¹ Ivan Šubic, Jurij Šubic, *Dom in svet*, Ljubljana 1892 /dalje Ivan Šubic, *Dom in svet* 1892/, str. 386.

¹² France Mesesnel, *ZUZ* 1935.

¹³ France Mesesnel, Korespondenca Janeza in Jurija Šubica, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, Ljubljana 1927, pismo iz Aten 23. 4. 1880.

¹⁴ Na mozaikih in teracu na tleh palače so upodobitve Schliemannovih najdb v Troji in Mikenah.

¹⁵ Gre za citate iz del Homerja, Hesioda in Lukiana.

¹⁶ Glej op. 5. Čeprav grški viri ne omenjajo nobenega grškega dekoraterja, lahko vseeno rečemo, da gre za pravilno domnevo, saj se način slikanja dekoracije zelo razlikuje od Jurijeve slikarske tehnike.

¹⁷ Pritičje, kjer so bili Schliemannov muzej in prostori za gospodinjstvo, je namreč slikarsko opremil nek drugi slikar, najbrž Mesesnelov grški dekorater (glej op. 5). Gre večinoma le za dekoracijo ter upodobitve krilatih Erotov na stropih.

¹⁸ Glej op. 10.

¹⁹ Ime hesperidna dvorana je le-ta dobila zato, ker grško "Εσπερίς" (Hesperis) pomeni sprejemni večer. Zakonca Schliemann sta namreč v tej dvorani prirejala sprejemne - plesne večere.

²⁰ Predprostora France Mesesnel, *ZUZ* 1935, ne obravnava.

²¹ Glej op. 5.

²² Opisov petih soban palače (v prvem nadstropju: sprejemnica, vzhodna vogalna soba in osrednja dvorana; v drugem nadstropju: predsoba zahodnega kabineta in knjižnica.), kjer ni Šubičevih fresk, tu ne bom obravnavala. Podrobno so namreč opisane v mojem diplomskem delu na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Ana Kocjančič, *Šubičeve poslikave v Iliou Méla-thron*, Ljubljana 2001, 68 strani teksta in 100 slikovnih prilog /dalje Ana Kocjančič, *Šubičeve poslikave v Iliou Méla-thron* 2001/. Na tem mestu se iskreno zahvaljujem g. Zorki Šubic, ki mi je z nekaterimi podatki in pogovori o Juriju Šubicu in Schliemannovi palači, marsikdaj pomagala priti do ustreznega zaključka.

²³ France Mesesnel, *ZUZ* 1935.

²⁴ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 164.

²⁵ Glej op. 10.

²⁶ Kot piše Emil Ludwig (*Zgodba o iskalcu zlata*, Založba Obzorja Maribor, Maribor 1977, str. 263), je Schliemann na vprašanje, katera je njegova najljubša barva odgovoril: "Modra. To je bila tudi barva indiga, s katerim sem si ustvaril največ premoženja."

²⁷ Na vsaki od štirih sten sta po dve navpični pravokotni polji, med katerima so navpično naslikani nekakšni stebri iz vitičastega ornamenta. Te vitičaste stebre med seboj povezujejo girlande, ki imajo v sredini gledališke maske. Vitičasti stebri imajo kapitel, ki je naslikan kot podstavek za kip. Na takih podstavkih pa naslikane stojijo štorke.

²⁸ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 23-27. Pri opisu frizov je določil le figuri Heinricha Schliemann (na krajšem frizu nad vhodom) in sina Agamemnona (na daljšem frizu). Druge analize figur pa Mesesnel ni naredil, tako kot tudi ne analize naslikanih predmetov. Nova spoznanja o resničnosti predmetov in oseb, ki so naslikani na frizih, pa navajam po Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 153-225.

²⁹ Vrhovno državno tožilstvo je v stavbi ostalo do leta 1981, ko se je vanjo vselilo prizivno sodišče. Leta 1984 je stavba končno prešla v občinske roke in od leta 1998 v njej deluje Numizmatični muzej.

³⁰ Verjetno delo grškega dekoraterja, ki je v palači delal pred Šubicem (glej op. 5).

³¹ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 168.

³² France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 24-25: "O vsem tem (Schliemannovih izkopavanjih) je bil Šubic dobro poučen, o čemer pričajo Schliemannove publikacije z lastoročnimi posvetili v Jurijevi zapuščini."

³³ Ženi angleškega poslanika Courbetta. Šubic je bil namreč z družino zelo povezan. Trikrat na teden je učil risati Courbettovo trinajstletno hčer. Danes naj bi bile te skice, vsaj po podatkih, ki sem jih v Atenah dobila od prof. Korrésa, nekeje v Angliji, v lasti neke umetnostne zgodovinarke, ki pa jih namerava objaviti sama.

³⁴ Opozoriti moram, da gre pri vseh štirih plavajočih puttih, ki so naslikani v vogalih stropa te dvorane, za očitne posnetke plavajočih puttov, ki so naslikani podobno kot tisti v vogalih na stropu bolj znane koncertne dvorane v Musikvereinu na Dunaju. Strop je leta 1869 poslikal dunajski slikar August Eisenmenger (1869-1907), ki je bil kasneje tudi eden izmed profesorjev na dunajski slikarski akademiji. In tako je postal tudi profesor našega Jurija Šubica (France Mesesnel, *Janez in Jurij Šubic* 1939, str. 166). Jurij je moral profesorja resnično ceniti, saj je njegove predloge za strop Musikvereina na Dunaju v Schliemannovi palači najprej uporabil pri puttih na stropu dvorane hesperid, kasneje pa še na večji in bolj opazni upodobitvi osmih muz na stropu lož v prvem in drugem nadstropju. Eisenmengerjeve upodobitve muz pa so vplivale tudi na slikarja dunajske slikarske delavnice J. Winter & W. Richter, pri kateri je ljubljansko filharmonično društvo naročilo slike štirih glasbenih muz za koncertno dvorano Slovenske filharmonije. (Podatke o tej delavnici sem dobila v glasbenem oddelku NUK-a v Ljubljani. Navedeni so v računu z dne 30. 11. 1890.)

³⁵ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 169.

³⁶ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 168.

³⁷ To figuro je France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 26, napačno določil za Schliemannovo hčer Andromaho. Figura je namreč Sofija, saj ima rjave lase tipično spete v figo, ob njej na tleh pa leži tkanina rdeče barve, v katero je v Mikenah pobrala zlate najdbe, da ne bi prišle v roke Schliemannovim izkopavanjem nenaklonjenih turških oblasti.

³⁸ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 169. V Schliemannovih časih črepinje še niso bile sestavljene v krater.

³⁹ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 167. Te najdbe so: dve zlati rozeti, zlat obroč in zlat diadem.

⁴⁰ Proti gledalcu je obrnjen s celim telesom. Roki ima prekržani na prsih. Na obrazu pa se mu kaže izraz zamišljenosti in slabe volje.

⁴¹ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 166.

- ⁴² France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 168.
- ⁴³ Minna je bila Schliemannova velika ljubezen iz kraja Ankerhagna, kjer je arheolog živel v otroštvu. Z njo se je hotel tudi poročiti, vendar je Minna odlašala s pisnim odgovorom v Petersburg. Ko je pismo prišlo do Schliemann, je bil ta že zaročen z Rusinjo Katharino Lyschin.
- ⁴⁴ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 166-167.
- ⁴⁵ Georgios S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 170: "Die offene Halle wird bei Tanzveranstaltungen als Podium für Musiker benutzt, wobei die Öffnungen zwischen den Pfeilern mit Vorhängen geschlossen werden. Auf diese Weise bleiben die Tanzpaare unbelästigt von den Musikern. Da die beiden Bereiche (nämlich Loggia und Hesperidensaal) durch heruntergelassene Vorhänge getrennt werden, sind die Musikanten zwar gut zu hören, aber dennoch nicht zu sehen."
- ⁴⁶ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 23: "To delo je pričel kmalu po prihodu, kajti brat Janez mu že 31. 12. 1879 z Dunaja odgovarja, da ima predloge za muze v izdajah pompejskih slik, kakršne je želel Ziller v Atenah."
- ⁴⁷ V obeh ložah Schliemannove palače je osem muz. Iz nepojasnjene vzroka manjka Kaliope oziroma muza epskega pesništva. Že Ivan Šubic, *Dom in svet* 1892, str. 387, navaja napačen podatek, da je: "Na velikem balkonu palače (je) ustvaril devet muz v naravni velikosti." France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 27 je muze razvrstil drugače. Od leve proti desni naj bi si sledile: Uranija, Erato (kitara), Terpsihora (velika lira) in Klio (pisalo in zavoj). Manjka pa deveta muza - Polihimnija.
- ⁴⁸ Glej op. 34.
- ⁴⁹ Enaka upodobitev se ponovi na jugovzhodni steni v zahodni vogalni sobi prvega nadstropja.
- ⁵⁰ Tudi tega salona France Mesesnel, *ZUZ* 1935, ne omenja, saj v njem seveda ni videl originalne poslikave, ki je bila odkrita šele ob restavracijah v osemdesetih letih.
- ⁵¹ Tudi te poslikave France Mesesnel v *ZUZ* 1935 ne omenja.
- ⁵² Glej op. 26.
- ⁵³ Povezav z neposrednimi primeri v pompejskem slikarstvu starejša literatura ne omenja.
- ⁵⁴ Glej op. 5.
- ⁵⁵ Natančno jo je opisal že France Mesesnel, *ZUZ* 1935.
- ⁵⁶ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 28: "Na polkrožni zahodni steni sta dva večja in trije manjši ženski geniji."
- ⁵⁷ Identifikacije ženskih figur s tistimi v Casi del Meleagro v Pompejih pri Francetu Mesesnelu, *ZUZ* 1935, še ne moremo najti.
- ⁵⁸ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 28.
- ⁵⁹ Tihožitji se razlikujeta le v barvi traku, s katerim je ovita palica, ki leži za veliko košaro na stopnišču. Na prvem tihožitju je trak roza, na drugem pa rdeče barve.
- ⁶⁰ Tudi te dvorane France Mesesnel, *ZUZ* 1935, ne omenja.
- ⁶¹ Ker so oktobra 2000, ko sem obiskala Schliemannovo palačo, drugo nadstropje le-te še restavrirali, sem fotografirala le tiste prostore, ki so bili tedaj dostopni in v katerih so Šubičeve poslikave. Schliemannovega južnega kabineta zaradi slabe dnevne svetlobe v prostoru (nikjer v hiši namreč nisem smela uporabiti bliskavice) nisem fotografirala. Je pa ta prostor po razporeditvi lebdečih figur v pravokotnikih zelo podoben zahodni vogalni sobi v prvem nadstropju. V vzhodni vogalni sobi drugega nadstropja je na stropu Jurij Šubic naslikal Ganimedea, ki pa ga zaradi tega, ker je bil popolnoma zakrit z odri (restavradorji so poslikavo namreč ravno v tistem času obnavljali), nisem mogla fotografirati. Prav tako nista bili dostopni dve vzhodni sobi, ki sta služili kot spalnici in o katerih France Mesesnel, *ZUZ* 1935, piše, da jih je dekoriral Jurij.
- ⁶² France Mesesnel, *ZUZ* 1935.
- ⁶³ Mesesnel (*ZUZ* 1935) tudi tega prostora ne omenja.
- ⁶⁴ Pittakosov rek "Premisli čas", Solonov "Spoštuj boga" in "Vse z mero" ter Biasov rek "Govori koristne stvari."
- ⁶⁵ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 27: "Krajine so izvršene v pustih sivo-zelenih tonih; slikal jih je neznan grški slikar."
- ⁶⁶ France Mesesnel, *ZUZ* 1935.
- ⁶⁷ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 28: "Krillati genij spremlja Hero v belem oblačilu k Hipokratu, ki ovenčan sedi pred spomenikom. Ob njegovih nogah sedijo trije geniji v obliki miniaturnih žensk."
- ⁶⁸ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, je poslikave kabineta sicer podrobno opisal, vendar pa jih ni direktno primerjal s poslikavami hiš v Pompejih.
- ⁶⁹ France Mesesnel, *ZUZ* 1935, str. 27: "Mladi, oboroženi Ahil pri Likomedu, v trenutku, ko ga pred stebriščem skušata zgrabiti dva vojaka, njihovi tovariši pa v ozadju stražijo polnago kraljevo hčer."

- ⁷⁰ France Mesesnel, ZUZ 1935, str. 27: "Zgodba o Eneju ali Filoktetu."
- ⁷¹ France Mesesnel, ZUZ 1935, str. 27: "Na jugu je Apolon, ki sedi na skali in ubira strune na liri."
- ⁷² France Mesesnel, ZUZ 1935, str. 27: "Na vzhodni steni je naslikan ženski genij s sulico in ščitom."
- ⁷³ Glej diplomsko delo Ane Kocjančič, *Šubičeve poslikave v Iliou Melathron* 2001, str. 50-52.
- ⁷⁴ Glej op. 34.
- ⁷⁵ France Mesesnel, ZUZ 1935, str. 28: Muze je razvrstil drugače. Od leve proti desni si sledijo: Talija, Kalipso (tabla, pisalo), Eterpe in Melpomena.
- ⁷⁶ Enaka upodobitev je naslikana tudi v desnem pravokotniku (desno od menade) na severozahodni steni zahodne vogalne sobe v prvem nadstropju.
- ⁷⁷ Enaka upodobitev je naslikana v prvem pravokotnem polju severovzhodne stene v zahodni vogalni sobi v prvem nadstropju in levo od skupine treh figur na jugovzhodni steni južnega kabineta v drugem nadstropju.
- ⁷⁸ Rajko Ložar, *Janez in Jurij Šubic*, Narodna galerija, Ljubljana 1937, str. 43: "Študija ženskega akta, študija za okras v Schliemannovi palači v Atenah, svinčnik, papir, 44/29cm."
- ⁷⁹ Fotografij tega kabineta ni, ker je bila v prostoru zelo slaba svetloba. Kabinet omenja tudi France Mesesnel, ZUZ 1935.
- ⁸⁰ Glej op. 26.
- ⁸¹ France Mesesnel, ZUZ 1935, str. 28, južni kabinet omenja, vendar poslikav ni povezal s tistimi, ki jih je videl na stenah obeh lož.
- ⁸² Georgios. S. Korrés, Thessaloniki 1986, str. 155: "Hoherfreut und mit äußerster Liebenswürdigkeit empfangen Herr und Frau Schliemann viel erlesenes Volk zum Einweihungsball im Iliou Melathron, das das Wohlgefallen aller erregte wegen seiner räumlichen Harmonie und seiner herrlichen Dekorationen. In strahlendem Licht wurde zum ersten Tanz gebeten: fürwahr ein erhebender Anblick. Aus allen Familien der feinen Gesellschaft kamen die Geladenen. Hier fanden sich ein der Ministerpräsident, der Marineminister ... der Botschafter Deutschlands. Die Geladenen hatten auch die Gelegenheit, das Museum Schliemanns zu besichtigen."
- ⁸³ *Ljubljanski Zvon* 1881, str. 255-256: "Nedavno smo čitali v dunajskeji 'N. Fr. Presse' to vest: 'Dr. Schliemann hat sich in Athen ein im antiken Styl ausgestaltetes Palais gebaut. Die Räumlichkeiten desselben eind im pompejanischen Style decorirt. In einem der Salon sind Porträts des gegenwärtigen und des verstorbenen Herrscherpaares als Wandgemälde angebracht. Der Speise- und der Tanzsaal sind auch im pompejanischen Style, aber mit Beimengung von Renaissance-Motiven decorirt und die Wände mit Citaten aus Homer geschmückt. Die Decke des Tanzsaales zeigt die allegorische Darsellung der Alterthumsforschung. Das Bild ist das gelungene Werk eines jungen Oesterreichers, des Herrn Georg Subic, eines Schülers des Professors Griepenkerl.'" "
- ⁸⁴ Demetres Filippides, Atene 1998.
- ⁸⁵ Glej op. 10.
- ⁸⁶ Glej op. 34.
- ⁸⁷ Glej op. 78.
- ⁸⁸ France Mesesnel, ZUZ 1935.
- ⁸⁹ France Mesesnel, ZUZ 1935.
- ⁹⁰ Glej op. 43.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Maler Jurij Šubic und seine Fresken in Iliou Melathron

Dem slowenischen Maler Jurij Šubic (1855-1890), der nach dem Studium an der Wiener Akademie als Zeichenlehrer in Boskovice in Mähren tätig war, hatte der Professor und Architekt Theophil Hansen (1813-1891) in einem Brief die Arbeit bei der Bemalung eines neuen Palastes vom deutschen Archeologen Heinrich Schliemann (1822-1890) in Athen angeboten. Jurij nahm die Arbeit an, er kam nach Athen am 4. 12. 1879 und bald danach begann er mit der Bemalung im Palast. Die Arbeit schloss er am 13. 10. 1880 ab. In dieser Zeit entstand die Bemalung im ersten und

zweiten Stock des Palastes, wo es meistens um mythologische Bilder geht, die sich an das Vorbild von Pompeji lehnen, bekannt aus den drei Büchern von Wilhelm Zahn und die Bilder, die die Geschichte von Schliemanns archeologischen Ausgrabungsarbeiten in Troja und Mikene darstellen. In die Geschichte werden auch bedeutende Personen aus Schliemanns Leben einbezogen: seine erste Liebe Minna Meincke, seine zweite Frau Sofija Schliemann und ihre beiden Kinder und sogar sein Hund. Die beiden Balkons des Palastes sind mit Figuren der vier Elemente, der vier Jahreszeiten und mit Figuren der acht Musen bemalt. Die Figuren der Musen erinnern an die, die die Decke des Konzertsaals vom Musikverein in Wien zieren (im Jahre 1869 vom August Eisenmenger (1830 - 1907), dem Professor von Jurij, gemalt) und an die vier Musikmuseen im Konzertsaal der Slowenischen Philharmonie in Ljubljana. 1890 wurden sie von der Wiener Werkstatt J. Winter & W. Richter verrichtet. Den Bemalungen auf dem Balkon gehört auch die Aktstudie, die sich heute in einem Privatbesitz in Ljubljana befindet. Nach meinem Dafürhalten geht es um eine Studie einer der beiden Figuren, die oberhalb der gemalten Architektur dargestellt sind, die die Figur des Frühlings auf der nordwestlichen Wand des Balkons im 2. Stockwerk umgibt. Im Beitrag werden zum ersten Mal auch die restaurierten Fresken in den Palasträumen beschrieben, einige Fotos von Räumen werden gezeigt, was bis heute in slowenischer Literatur noch nicht veröffentlicht wurde.

Die Bemalung von Jurij Šubic im Schliemanns Palast kann sich auf jeden Fall mit denen vergleichen, die in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts in Griechenland vor allem in Athen entstanden. In der slowenischen profanen Wandmalerei dieser Zeit kann man keinen Vergleich finden. Es entstanden zwar viele bedeutende Gebäude (in Ljubljana Landesschloss - Universität, Nationalmuseum, Nationalgalerie, Opernhaus, Slowenische Philharmonie), wo die Räume wegen Geldnot nicht bemalt wurden. Das einzige Beispiel ist die Deckendekoration in der Aula und im Treppenhaus des Nationalmuseums in Ljubljana, die von den Brüdern Janez und Jurij Šubic errichtet wurden.

Prof. dr. Georgios S. Korrés obiskal Šubičevo domačijo v Poljanah

V četrtek, 29. maja 2003, je iz Aten v Ljubljano pripotoval znani grški arheolog in profesor na atenski univerzi dr. Georgios S. Korrés, ki že vrsto let raziskuje Schliemannovo palačo v Atenah. Kot arheologa ga je seveda k raziskovanju palače najprej pritegnilo Schliemannovo ime, potem pa ga je popolnoma prevzela poslikava našega slikarja Jurija Šubica. Zato je bil Korrésov obisk Slovenije namenjen prav njemu. V soboto 31. maja smo profesorja odpeljali na ogled Šubičeve domačije v Poljanah. Za tiste kraje in tisti čas ogromna hiša rodbine Šubic, z lesenimi vrati, ki jih je izdelal Janez Šubic (starejši "loški", brat Štefana Šubica) in balkonom, ki ga obdajajo pilastri (z za Poljane nenavadnimi kompozitnimi, terakotnimi kapiteli), je naredila na atenskega profesorja velikanski vtis. Pri ogledu smo imeli tudi malo sreče, saj je ravno te dni potekala v Šubičevi domačiji slikarska kolonija Iveta Šubica in smo tako lahko vstopili v hišo, ki je drugače zaprta in čaka, da se bo kdo lotil potrebne obnove. Navsezadnje si jo kot Šubičeva domačija, domačija številnih slovenskih podobarjev in slikarjev, med njimi dveh zelo znanih in pomembnih slovenskih slikarjev 19. stoletja, Jurija in Janeza Šubica, tudi zasluži.